

Масик М. З.,

*кандидат наук з державного управління,
учений секретар*

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В сучасних умовах суспільного розвитку перед Україною постав ряд не розв'язаних проблем, серед яких формування інноваційної теорії та практики публічного управління, а також вироблення ідеології керівників нового покоління, які мають здатність думати та діяти в складних обставинах спричинених широкомасштабною війною Російської Федерації проти України. Нове покоління урядовців має володіти вмінням ухвалювати нестандартні рішення, з результативністю застосовувати існуючі ресурси, тому що основна частина економічних і соціальних реформ здійснюється державними службовцями. Виникає питання не лише покращення моделі державного управління в Україні, базуючись на досвіді розвинених світових держав, а й підвищення кваліфікації публічних службовців, які займають керівні посади.

Інституційна спроможність забезпечується «колективною здатністю організації виконувати специфічні види активності та властивістю організації ефективно використовувати власні ресурси» [2, с. 363]. М. Золо та С. Вінтер визначають «здатність як результат організаційного навчання і стабільний спосіб колективної діяльності, через який організація систематично генерує і модифікує операційні рутини у напрямку підвищення управлінської ефективності» [1, с. 340]. Відтак інституційну здатність можна окреслити як внутрішню особливість системи безпеки критичної інфраструктури (інституції або комплексу профільних інституцій), яка окреслюється наслідками її функціонування, що залежать від того, наскільки компетентними (знання, уміння й навички) є її працівники.

Введення воєнного стану постійно породжує стрес у різних галузях життєдіяльності держави та суспільства. Це має зв'язок як із інституційно-правовими змінами, які зумовлюються в цьому разі, так і з основною причиною введення подібного стану – військовою агресією із зовнішнього боку, а значить, і зі значним перетворенням цілого ряду неформальних інститутів, що відбувається за нею. У фазі

війни механізми публічного управління значно трансформуються. Зокрема, стає більш складним втілення самоорганізаційної складової інституціонального середовища публічного управління, а саме всебічного приєднання до управлінських процесів інституцій громадянського суспільства, дорадчо-консультативних інституцій при органах публічного управління, створюються труднощі з розбудовою ефективної мережевої інформаційної інфраструктури в системі публічного управління.

Головним завданням публічно-правових інституцій у період війни є «забезпечення балансу двох головних завдань: забезпечення національної безпеки та функціонування держави як організації публічної влади загалом (її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості) та водночас захисту громадян (їх прав, свобод та законних інтересів), підтримання та гарантування реалізації національних морально-етичних, соціокультурних та інших цінностей в українському суспільстві» [4, с. 37]. З одного боку «скорочується обсяг інформації, що перебуває у вільному доступі громадськості, зважаючи на ризики щодо національної безпеки, а з іншого – відбувається активне залучення громадськості до основних сфер життя суспільства, зокрема зростання волонтерської діяльності, залучення громадян та громадських формувань до забезпечення безпеки територій, передачі гуманітарної допомоги» [3, с. 66].

Слід наголосити на доволі значному рівні інституційної спроможності публічного управління України з огляду на те, що органи влади ефективно перенесли свою діяльність у режим «онлайн», в застосунку «Дія» почали надавати значну кількість нових онлайн-послуг, аби забезпечити запити населення. Для першого місяця активного етапу війни стало властивим значне збільшення волонтерської діяльності, а також низових ініціатив стосовно гарантування безпеки власних територій, першочергової гуманітарної допомоги. Отож волонтерська військова й гуманітарна допомога надавалася завдяки спільним зусиллям волонтерів, обласної влади, а також ОМС територіальних громад. Досить значною допомогою органам публічного управління в час війни була робота волонтерів з підготовки онлайн-платформ, призначення котрих – допомогти громадянам («Люди для України / People for UA», яка забезпечувала розподіл і передачу гуманітарної допомоги, «Паляниця.Інфо», яка надає допомогу вразливим верствам громадян, а також інші).

Крім того, подамо кілька прикладів дієвого співробітництва благодійних фондів, волонтерів, влади та бізнесу в стані війни. Так, активно долучилися до допомоги українським військовим наступні

громадські формування: «Повернись живим», «СВОЇ», «Корпорація монстрів», «Армія SOS», Veteran Hub, «Українська біржа благодійності», медичний батальйон «Госпітальєри» тощо. В Києві функціонує Координаційний штаб гуманітарної та соціальної допомоги.

Треба зауважити також на ініціативі стосовно надання допомоги державі й місцевому самоврядуванню щодо протидії військовій агресії з боку російської федерації, підтримки внутрішньо переміщених осіб і громадян, котрі були в населених пунктах, які перебували під обстрілами чи під окупацією, надходили й прямо від інститутів громадянського суспільства.

Взаємодія органів публічного управління та громадського суспільства – визначний чинник протидії військовій агресії, а також гарантія успішного відновлення України в майбутньому. Надаючи цільову допомогу Збройним силам України, забезпечуючи певні підрозділи військовою амуніцією, відповідними засобами, представники бізнесу, благодійні організації та волонтери в такий спосіб прискорюють перемогу над агресором.

На фоні воєнного стану більшого значення набуває оптимізація процесів управління державою та її регіонами. Зазначене зумовлює в Україні нові виклики перед системою публічного управління. В першу чергу потрібно забезпечити дієву взаємодію між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства, щоб усунути існуючі інституційні проблеми, що сповільнюють пристосування держави до обставин воєнного стану та, крім того, лімітують перспективи її економічного зростання в період після війни. Зокрема, до таких проблем відносяться інституційні прогалини в нормативно-правовому забезпеченні адміністративно-територіальної реформи та, крім того, опортуністична поведінка переважного числа громадян.

Процес підвищення інституційної спроможності органів публічної влади не дає миттєвих результатів, адже супроводжується змінами всередині організації, що завжди, незважаючи на позитив чи негатив, викликають опір працівників. Додаючи до цього надміру забюрократизовані структури та процеси ухвалення державно-управлінських рішень, превальовання політичної доцільності над економічністю, ефективністю та результативністю, відсутність у більшості органів публічної влади не те, що стратегії, але й чітко сформульованої місії, отримаємо неймовірно складне завдання для інституційного аудиту.

Отже, зростання інституційної спроможності органів публічної влади – значний крок до введення концепції доброго врядування

в Україні, а також створення відповідних умов для того, щоб вивести владні інституції на якісно новий рівень діяльності. Гармонізація таких головних елементів публічної інституції, як місії та візії, системи менеджменту, організаційної структури, діалог на внутрішньому рівні організації та із зовнішнім середовищем, системи навчання й мотивування працівників, робочих практик та процесів, дозволить органам публічної влади виконувати делеговані їм завдання.

Список використаних джерел:

1. Zollo M., Winter S. Deliberate learning and the evolution of dynamic capabilities. *Organization science*. 2002. Vol. 13. № 3. P. 339–351.

2. Безверхнюк Т. М. Система ресурсного забезпечення регіонального управління: концептуальні засади розбудови і механізми функціонування : дис. ... д-ра держ. упр. : 25.00.02 / ОРІДУ НАДУ. Одеса, 2009. 441 с.

3. Бережна Г. В. Взаємодія громадського сектору та влади у період воєнного стану в Україні: реалії поточного часу та перспективи. *Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15–28 квітня 2022 р. ; ред. колегія : І. О. Дегтярьова, В. С. Куйбіда, П. М. Петровський та ін., уклад. Т. О. Мельник. Т. 3. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 158 с.

4. Павлов С. С. Формування механізмів публічного управління та адміністрування в сфері цивільного захисту України: функціонально-професійний аспект : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Київ, 2020. 234 с.